

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Müslüman Arnavutluk'un haftalık bülteni Muştu'nun yirmidokuzuncu sayısı ile merhaba diyoruz.

Bültenimize Kur'anı Kerim'in Arnavutça meali ile başlıyoruz. Meal Bakara Suresinin 102 - 112. ayetlerini içeriyor.

Balkan Sempozyumu'nda Sırbistan İslam Toplumu Başmüftüsü Muammer Zukorlic tarafından sunulan tebliğ bu sayımızda yer alan çalışmalar arasında yer alıyor.

'Arnavutluk'ta Komünizm Sonrası Dinlerin Yayılması' onbirinci bölümü ile devam ediyor.

Çameria bölümünde bu hafta "Dosja e zezë e Greqisë, 1912-2007" isimli Arnavutça çalışmanın beşinci bölümünü sunuyoruz.

Bültenimizde yer alan bir çalışmayı da Ekrem Kızıldaş'ın "Arnavutluk'tan yükselen çığlık" başlıklı yazısı oluşturuyor.

Bültenimiz, 1917 yılında Züriç'ten İstanbul'a gönderilen nostalik bir kartpostal ile sona eriyor.

Hepinize hayırlar dilerken gerek bülten çalışmamıza ve gerekse www.muslumanarnavutluk.com sitesine yönelik müspet – menfi görüşlerinizi info@muslumanarnavutluk.com elektronik posta adresine gönderebileceğinizi hatırlatmak isteriz.

Selam ile...

KALLIRI

**Çfarë kam
Dhe imja është
S'është e vërtetë**

**Çfarë kam
Dhe është e vërtetë
S'është imja**

**Borxhli ndaj diellit
Borxhli ndaj tokës
As dritë, as dhë
Nuk zotëroj**

**Ballin si dielli
Me bojë të huajtur
Dhe zemrën si toka
Bukë dhe ujë të falur**

Këngën e erës belbëzoj

**T'i përzë zogjtë
Nga kallzat e mia
S'kam të drejtë**

**Udhës sime
Nga toka te dielli
S'jam hiç i sigurtë
Ku do ndalem**

**Sofër s'shtroj as s'ngre
Unë, bukë për të pangrënin
Më duhet të jem**

**Çfarë kam
Dhe imja është
Mos e besoni**

**Çfarë kam
Dhe është e vërtetë
S'është imja**

Vehap KOLA

102. (E hodhën librin e Zotit) E ndoqën atë që thonin djajt në kohën e sundimit të Sulejmanit. Por Sulejmani nuk ishte i pafe, djajt ishin të pafe, sepse u mësonin njerëzve magjinë. (Ndoqën) Edhe atë që u zbriti në Babil dy engjëjve, Harutit dhe Marutit. E ata të dy nuk i mësonin askujt (magjinë) para se t'i thonin: “Ne jemi vetëm sprovë, pra mos u bën i pa fe!” E, mësonin (njerëzit) prej atyre dyve atë (magji) me çka ndanin burrin prej gruas së vet, por pa lejën e All-llahut me atë askujt nuk mund t'i bënë dëm dhe ashtu mësonin çka u sillte dëm e nuk u sillte dobi atyre. E ata (jehuditë) e kanë ditur se ai që (hodhi librin) e zgjodhi atë (magjinë), ai në botën tjetër nuk ka ndonjë të drejtë (në mëshirën e Zotit). Po ta dinin, ata se për ç'ka e shitën vetveten, ajo është shumë e keqe.
103. E sikur të kishin besuar ata dhe sikur të ishin ruajtur (prej mëkateve), po të dinin, shpërblimi prej All-llahut do të ishte shumë më i dobishëm.
104. O ju që keni besuar, mos thuani: Raina po thuani: Undhurna dhe respektoni! Mosbesimtarët kanë dënim të dhëmbshëm.
105. As ata, ithtarët e librit që nuk besuan, e as idhujtarët nuk duan që juve të ju vijë ndonjë e mirë nga Zoti juaj. Mirëpo, All-llahu me mëshirën e vet veçon atë që dëshiron, All-llahu është Zot i mirësisë së madhe.
106. Ne nuk abrogojmë (pëzullojmë) asnjë nga argumentet tona, apo ta heshim në harresë e të mos sjellim edhe më të dobishëm se ai, ose të ngjashëm me te. A nuk e ke ditur se All-llahu është i plotfuqishëm për çdo send?
107. A nuk e ke ditur se vetëm All-llahut i takon sundimi i qiejve e i tokës, dhe se pos All-llahut nuk keni as mbrojtës as ndihmëtar.
108. A doni të pyetni të dërguarin tuaj sikurse u pyet më parë Musai. Ai që e ndërron besimin me mosbesimin, ai tanimë e ka humbur rrugën e drejtë.
109. Shumë ithtarë të librit (jehudi, krishterë), edhe paqiqë iu është bërë e qartë e vërteta, nga vetë zilia e tyre personale dëshiruan që pas besimit tuaj t'iu kthejnë në mosbesimtarë, pra ju lini dhe largohuni prej tyre derisa All-llahu ta sjellë urdhërin e vet. All-llahu ka mundësi për çdo send.
110. Kryeni faljen (namazin) dhe jepne Zeqatin, e çfardo të mirë që e përgatitni për veten tuaj, atë e gjeni te All-llahu. S'ka dyshim All-llahu përcjell çdo veprim tuajin.
111. Ata edhe thanë: “Kurrsesi nuk ka për të hyrë kush në Xhennet, përveç atij që është jehudi ose i krishterë! Ato janë fantazi të tyre! Thuaju: “Sillni argumentin tuaj (çka thoni) po qe se jeni të drejtë?”
112. Nuk është ashtu (si thonë ata), po ai që është dorëzuar All-llahut dhe është bamirës, ai e ka shpërblimin e vet te Zoti i tij, për ata nuk ka frikë, as nuk kanë pse të mërziten.
- ktheheni, aty është anë e All-llahut. Vërtetë, All-llahu është i gjerë (në bujari) e i dijshtëm.

**Balkanlarda İslam'ın Geleceği
ve
Birlikte Yaşam**

MUAMMER ZUKORLIÇ

Sırbistan İslam Toplumu
Başmüftüsü

İngilizceden çeviren : Habibe Güneş

(İHH tarafından 18 – 19 Ekim 2008 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen Balkan Sempozyumunda sunulan bu tebliğ Sempozyum Kitabından alınmıştır.)

Saygıdeğer Başkan,
Saygıdeğer Ulema,

Hepinizi en güzel selam ile selamlarım, esselamu aleyküm.

Her şeyden önce bu toplantının düzenlenmesinde emeği geçenlere, bu organizasyonu gerçekleştirenlere tebriklerimi sunmak ve desteğimi ifade etmek istiyorum. İnanıyorum ki, Balkanlar ve geleceği için güçlü bir umut ışığı olan bu toplantı, bizim kendi kaderimizin mevzu bahis olduğu bir yolda önemli bir adımı temsil etmektedir.

Balkanlar ve bu topraklar üzerindeki hayat, âdeta yeşillikler, ırmaklar, tepeler ve vadiler ile dört farklı mevsimin yaşandığı

bu coğrafyadaki doğa koşullarına göre şekillenmiştir. Hayatı şekillendiren bu doğal koşullar gibi, Balkanların kaderi de engebeldir, sürprizlerle doludur ve burada yaşayan insanların onun güzelliğinden zevk aldığı anlar çoğunlukla çok kısadır. Burada belki de başka bir kural teyit edilmektedir: Mükemmel ve harika olan her şeyin büyük bir bedeli vardır. Bu yüzden Balkanlarda yaşayan herkes her sabah, sıkıntılar, problemler ve fırsatlar içinde bir güne başlar. Fakat bazen burada şartlar öylesine acımasız bir hâl alır ki, insanların tek dileği sadece biyolojik olarak hayatta kalmak olur. Hayatta kalmayı başaranlar ise, insan olmanın bir gereği olarak inançlarını, adlarını, kültürel özelliklerini, kısacası kimliklerini muhafaza etmek adına savaşmak zorunda kalırlar.

Balkanların gül bahçesi âdeta sihirli bir bahçe gibidir; içinde farklı türde ve farklı renkte çiçekler yetişmektedir. İslam dini ve Hıristiyanlığın Katolik Kilisesi için burası bir yuvadır. Balkan nüfusu, bu toprakların doğası gereği kültürel ve millî temeller açısından birçok farklılığı barındırır. Öyle ki, bazı Balkan toplumlarının ulusal devletleri varken, diğerleri korumasız ve imtiyazsız bir durumdadır.

Jeostratejik konumundan dolayı Balkanlar her zaman büyük güçlerin ilgi alanına girmiştir. Pek çok insan bu toprakları farklı milletlerin çıkarlarının çarpıştığı bir yer olarak tasvir etmektedir. Balkan tarihinin büyük bir bölümü bu acı gerçeği doğruluyor olsa da, bu durum bu gerçeği kabullenmemiz anlamına gelmek zorunda değildir. Birkaç yüzyıl önce Avrupa da benzer bir durumda değil miydi? bir zamanlar Almanların, Fransızların ve İngilizlerin gün gelip aynı safta yer alacağını tahayyül edebilir miydik? Bugün bunun mümkün olduğu tecrübe edilmiş ve doğrulanmıştır. Fakat öncesinde ne olmuştur? Müsterek bir gelecek vasfına sahip olmak için, yeni bir zihinsel bilinç vasfı oluşturulmuştur. Peki, bizim doğru

istikamete dönmemize yardımcı olacak bu işaret levhası nerededir? Çıkarılacak ilk ders şudur: Çarpışmaların mekânı olan bu topraklar, bir gün, bir araya gelme mekânı olabilir. Aradaki farkı oluşturacak olan, sadece buradaki aktörlerin irade ve isteğidir. Neden Balkanları farklı dinlerin, kültürlerin, milletlerin veya umurun çıkarlarının bulunduğu bir yere çevirmeyelim? Kesin olan şudur ki, mevcut durumda böyle bir istikamet, Balkan halkının parlak geleceğine giden yol için bir alternatif değil, zorunluluktur. Aksı takdirde, Balkanların gül bahçesi, dikenli yabancı otların istila attığı ve gerçek çiçeklerin gün ışığını görme olanağından yoksun bir şekilde, bu otların gölgesinde solduğu bir yer olacaktır.

Kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim'de bildirildiği gibi, tüm insanlığın bir kadın ve bir erkekten türediği gerçeği, bir yerde tüm insanlık adına müşterek bir hayat oluşturulması olasılığı için kuvvetli bir dayanak teşkil etmektedir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur:

"Ey İnsanlar! Gerçekten biz sızı bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sızı halklar ve kabileler (şeklinde) kıldık..." (Hucurat; 13)

Bu yüzden, aramızda farklılıklar bulunmasının sebep ve gayesi, müşterek bir tanışma, kültürel alışveriş ve evrensel değerlerin farklı yaşam biçimlerine nüfuz etmesidir.

Modern insan, Francis Fukuyama ve Samuel Huntington gibi, medeniyetin belirli ölçüde çatışmalara karşı çaresiz olduğunu ifade eden düşünürlerin iddialarını kabul edemez. Toplumsal hayat ve insan arasında görece uyumun sadece diyalog yoluyla olabileceğine inanan pek çok kişi vardır. Bu sebeple bugün hemen herkes, genel bir diyalog çağrısında bulunmaktadır. Bu çağrılar büyük sonuçları olmasa da, hatta bu çağrılar ile onları yapanların davranışları uyuşmasa da,

bu tür çağrılar desteklenmeli, kabul görmeleri için çalışılmalı ve bu diyalog süreci her seviyede başlatılmalıdır. Ancak bu noktada, çok çeşitli diyalog türleri olduğu ve diyalog çağrısı yapanların kendileri için en uygun olan türü empoze etme girişiminde bulunacağını da akılda tutmalıyız. Diyalogun başarıyla kurulmasının en kilit koşullarından biri, tarafların ortak bir başlangıç noktası belirlemeleri ve evrensel insani değerlerin, diyalogun kayda değer sonuçlar vermesi için yegâne temeli teşkil ettiğini kabul etmeleridir. Başarının elde edilmesi için diyalogun denk güçlere sahip taraflar arasında yürütülmesi gereklidir. Aksi takdirde durum, güçlüünün zayıfa tahakkümüne dönüşür.

Balkanlarda yaşayan Müslümanlar, Avrupa'yı kültürel açıdan daha zengin kılan bir özelliği temsil etmektedirler. Avrupa'yı Hıristiyan milletlerin yurdu olarak görenler için, son birkaç yüzyılda maruz bırakıldıkları onca şeye rağmen Balkanlarda yaşayan Müslümanların yerli bir millet olarak hâlâ var oldukları gerçeği, çözüm bulamadıkları bir sorundur. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra Balkan Müslümanları, tıpkı korunmasız yetimler gibi, sürekli olarak soykırıma, zulme maruz kalmışlar ve özellikle azınlıkta oldukları ülkelerde insani haklarından önemli ölçüde mahrum bırakılmışlardır. Tüm bunların sebebi ise, dinî vasıfları ve 500 yıllık bir Osmanlı geçmişinden dolayı bir intikam hedefi olarak haksız yere miras aldıkları sözüm ona Türk işgalidir. Balkan Müslümanlarının uğradığı zulümlerin en şiddetlisi Boşnaklara emsalsiz bir soykırımın uygulandığı Srebrenitsa'da yaşanmıştır. Sırp suç kuvvetlerinin lideri General Ratko Mladić bunu şöyle itiraf etmiştir: "Bu, Türklerden aldığımız bir intikamdır." Bu düşmanlığın bir göstergesi de, Balkan Müslümanlarının bugün kendi ülkelerinde çok fazla göç etmeye zorlanmalarıdır.

Bugün Balkan topraklarında yaşayan Müslüman halk; Boşnaklar, Arnavutlar, Türkler, Pomaklar, Romenler, Torbeşler ve diğer küçük bazı topluluklardan oluşmaktadır. Balkanlarda İslam'ın ve Müslümanların geleceğine dair en büyük sorumluluğu tüm bu milletler, özellikle de Boşnaklar ve Arnavutlar taşımaktadır. İslam'ı ve Avrupalı bir geleneğe sahip, Avrupalı yerli milletler olarak Boşnaklar ve Arnavutlar, Doğu ve Batı arasında bir köprü teşkil etmektedir. Bu yüzden bu milletler ve özellikle de onların temsilcileri, bu sorumluluklarının farkında olmalıdırlar. Çünkü oluşturulacak dinî örgütlenmelerin ve dinî ilişkilerin kalitesi, Balkanlarda Müslümanların ve İslam'ın geleceği adına, tüm Avrupa'da etkili olacak sonuçlara sebep olacaktır.

Balkanlardaki İslami toplulukların örgütlenmesi noktasında sahip olunan yüzyıllık tecrübe göstermiştir ki, İslami yaşantı ve İslami kurumlar, Müslümanların kimliklerini korumaları için bir temel oluşturmaktadır. Güçlü İslami kurumların var olması, azınlıktaki Müslüman milletler için, özellikle de kendilerine ait bir ulus devleti olmayan Müslüman milletler için önemlidir. Balkan Müslümanları arasında güçlü bir dinî rehberliğin gerekliliğinin, halihazırda dinî hayata yönelik farklı bir yaklaşıma sahip olan Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi ve dinî liderleri tarafından anlaşılması özellikle önemlidir. Bu milletlerin kimliklerini korumaları,

önemli ölçüde güçlü kurum ve liderlere sahip olup olmadıkları gerçeğine bağlıdır.

Müslüman Balkan milletlerinin ortak bütünlüğü ve dayanışması, dünyanın geleceği için temel bir dayanak sunmaktadır. Eski Yugoslavya'nın Müslüman topluluğunun parçalanmasıyla, Balkan Müslüman bütünlüğü yolunda bir adım geriye gidilmiştir. Bu yüzden, bu gerçekliğe dayanarak, müşterek ilişki ve dayanışmaya dair planların yapılması gereklidir. Balkanlardaki Müslüman toplulukların birleştirilmesi vizyonu, sonucu kendi eliyle tehlikeye atmayacak bir tutum içinde, etnik ve dile dayalı özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. O hâlde gerçek bir birliktelik, sadece din ve ümmet birlikteliğinin temelinde inşa edilebilir. Bu nedenle, gelecekteki birlikteliğin içinde, hiyerarşik yapılanma oluşmasına dair herhangi bir ihtimalin dışlanması gerekmektedir. Aksi takdirde oluşacak hiyerarşik yapı, bu hedefin fark edilmesi ve gerçekleştirilmesi yönünde kilit bir engel teşkil edecektir. Birlik, iyilikte müşterek yardımın net bir şekilde yönlendirilmesi üzerine kurulmalıdır ve güçlünün sayıca az olan veya zayıf üzerindeki tahakkümüne hiçbir şekilde fırsat verilmemelidir. İslami kurumları ve bu kurumların birliktelik kalitesini yükseltirken başvurulacak aktiviteler ve planlar, kesinlikle bu İslami toplulukların içinde yaşadıkları devletler tarafından tehlike olarak algılanacak bir tutum içersinde uygulanmamalıdır. Bilakis İslam, tüm kâinata bir rahmettir ve onu tüm kâinata bu tür bir ışıkla sunmak bizim mirasımız ve görevimizdir.

ÇAMERIA GÜNLERI YAKLAŞIYOR **27 Haziran Çameria Soykırım Günü**

Vrasjet e civilëve, 14 gusht 1949

Mëngjesin e 14 gushtit forcat greke nisin një tjetër ofensivë. Brigada e 41-të, e mbështetur me një regjiment artilerie dhe një skuadrilje aeroplanësh “Spitfirë”, vazhduan sulmet e tyre kundër Shqipërisë. Në këtë ditë grekët hodhën më shumë se 2.000 predha artilerie në tokën shqiptare në katundet Trestenik, Kapshticë e Cangonj-Devoll si dhe në qytetin e Bilishtit. Nga goditjet e artilerisë mbetën 5 civilë të vrarë dhe u shaktuan dëme materiale në disa shtëpi të katundeve të mësipërme.

Bilanci i një lufte të pashallur, gusht 1949

Në bazë të komunikatave të Ministrisë Mbrojtjes në vitet 1950, nga rreth 49 provokacionet e ushtrisë greke në kufirin jugor të Shqipërisë mbetën vrarë 29 ushtarë dhe oficerë të ushtrisë tonë. Por duke llogaritur dhe dëmet që u shaktuan në civilë të paarmatosur, kjo shifër duhet të ketë qenë më e lartë. Ndërkohë që në komunikatë thuhet se në bazë të dëshmimeve të mbledhura nga robërit e luftës, forcat tona i kanë shaktuar ushtrisë greke mbi 300 të vrarë dhe 500 të plagosur, ndërsa 270 të tjerë u kapën robër.

Tanket greke në kufirin shqiptar, 1949

Arsyetimi grek ishte se në tokat shqiptare fshiheshin partizanët që sulmonin qeverinë greke. Në “incidentet” në kufi u vunë në përdorim të gjitha armët. Në sulmin e 25 gushtit forcat greke sulmuan me avion artileri dhe 3 tanke. Sipas komunikatës operative të Ministrisë së Mbrojtjes, ky ka qenë një nga sulmet më të mirë organizuar nga ushtria greke, por që u arrit të ndalej nga pala jonë dhe ushtria greke u zbraps në tokën e saj.

Shërbimet sekrete greke, gjyqi i Bozhigradit, 1950

Përveç incidenteve, shërbimet greke filluan dhe infiltrimin e agjentëve sekretë në territoret shqiptare. Në fshatin Bozhigrad, sot Miras, Korçë u zhvillua gjyqi kundër disa të të ashtuquajturve agjentë, megjithëse ky gjyq u shndërrua në një “shou” popullor, ku askush nuk mund të vërtetonte implikimin e banorëve. U cilësuan si agjentë grekë Qazim Sina, Qani Seskollari dhe Myslim Biskallari, sepse kishin hyrë në tokën tonë dhe zhvilluan aktivitet spiunazhi. Madje ata u akuzuan dhe për një plan për të vrarë kolonelin Petrit Dume.

Krijimi i organizatës antishqiptare MAVI, 1950

Në linjën e spiunazhit, gjenerali grek Vasil Mellaj rekruton një sërë minoritarësh shqiptarë dhe krijon organizatën antishqiptare “MAVI” (Fronti për Çlirimin e Vorio Epirit). Sipas ish-oficerit të Sigurimit Bekim Budo, minoritarët Spiridhon Vllahoni, Pandelejmon Kotokoni, Vasil Shahini dhe Jani Diamanti ishin themeluesit e organizatës. Qëllimi ishte riaktivizimi i shërbimeve greke për çështjen e Vorio Epirit në kushtet e një Shqipërie ku sundonte regjimi komunist.

Rrëmbimi i postës në Pogon, 18 shkurt 1950

Provokacionet dhe sulmet sporadike vazhduan edhe gjatë vitit 1950. Në 18 shkurt një grup ushtarësh grekë në zonën e postës së Sopikut u futën 600 metra në tokën shqiptare dhe i bënë pritë njësitit të shërbimit të postës që shkonte në pikën e vrojtimit. Në këtë incident mbeti i vrarë ushtari Bendo Buzo, ndërsa një ushtar tjetër u zu rob nga grekët. Pas ardhjes së përforcimeve nga repartet shqiptare njësitit grek u largua.

Incidenti në malin e Gramozit, 24 maj 1950

Provokacioni i 24 majit ishte një nga më agresivët e atyre viteve. Një batalion grek i përforcuar me artileri kërkoi të merrte majën e Çukapecit nga ku mund të kontrollonte territorin e Ersekës. Reparti shqiptar dispononte vetëm 50 forca me armatim të lehtë. Ushtarët grekë u futën deri në 150 metra në territorin tonë. Pas një luftimi disa orësh forcat greke u tërhoqën duke lënë 6 të vrarë dhe 7 të plagosur, ndërkohë që pati humbje dhe në bazën materiale.

Memorandumi i Ministrisë së Jashtme greke, 7 gusht 1952

Në arkivat e Departamentit Amerikan të Shtetit gjendet një dokument i qeverisë greke, ku parashtrohet ndarja e Shqipërisë. Dokumenti është hartuar në vitin 1952 nga Ministria e Jashtme greke. Plani ishte që, Greqia të merrte “ok” për të rrëzuar regjimin komunist dhe më tej synohej ndarja e Shqipërisë. Pjesa e jugut deri në Shkumbin, sipas “Megali Idesë” (e hedhur nga ministri grek Venizellos që në vitin 1919), i takonte Greqisë, ndërsa veriu Jugosllavisë. Varianti tjetër ishte një protektorat ndërkombëtar mbi Shqipërinë.

Përplasja Tiranë-Athinë për Ligjin e Luftës, 1955

Shteti shqiptar me anë të kanaleve të ndryshme diplomatike kërkon nga qeveria greke shfuqizimin e Ligjit të Luftës. Kërkesa u bë dhe publikisht në gazetën “Zëri i Popullit” të atij vitit. Ndërkohë nga qeveria e Athinës përgjigjja ishte se për këtë gjë duhet të vendoste Shtabi i Përgjithshëm i Ushtrisë Greke. Një përgjigje që fare mirë mund të merrej si një provokim i hapur. Në këtë kohë masat në kufirin greko-shqiptar u shtuan më shumë sesa zakonisht.

Agjenti “Papastrati”, 1971

Në vitet 1971, në duart e Shërbimeve Sekrete Shqiptare do të binte një agjent grek që kishte luajtur rolin kryesor në çështjen e Vorio Epirit. Sipas dëshmive të njerëzve të Shërbimit Shqiptar, agjenti me emrin “Papastrati”, i cili ishte një shqiptar me orgjinë greke, ka zbuluar një pjesë të planeve sesi vepronte organizata greke antishqiptare për “Çlirimin” e Vorio Epirit.

Fondi i Ministrisë së Jashtme greke për shqiptarët, Athinë 1980

Thirrjet anti-shqiptare nuk kanë qenë sporadike. Shpeshherë mediat greke e kanë demonizuar faktorin shqiptar për çështjen e Epirit. Sekretin e zbulohet vite më parë nga kryeministri grek Kostandin Miçotaqis. Sipas tij, në Ministrinë Jashtme të Greqisë ekziston një fond special që u shpërndahet mediave për të ndryshuar raportimin e lajmeve mbi realitetin shqiptar. Ky fond veç parave shpërndante dhe lajme për mediat në lidhje me synimet e Shqipërisë së Madhe.

Parlamenti grek lë në fuqi Ligjin e Luftës, 1987

Qeveria e Papandreut kërkoi që të nxjerrë jashtë përdorimit Ligjin e Luftës mes Shqipërisë dhe Greqisë. Por kjo nismë që mund të kish shkrirë akujt mes dy vendeve nuk u pranua nga Parlamenti helen. Presidenti i asaj kohe deklaroi se edhe nëse ky ligj abrogohet nga Parlamenti, Presidenti nuk ka asnjë ndikim mbi të pasi ai është dekretuar nga mbreti dhe Presidenti i Republikës është një autoritet shumë i ndryshëm nga ai i mbretit.

Ramiz Alia, 1991

Një intervistë e Presidentit të asaj kohe, Ramiz Alia, u bë shkak i një serie deklaratash dhe notash protestash mes Shqipërisë dhe Greqisë. Një grup gazetarësh grekë pyetën Presidentin

shqiptar në lidhje me çështjen e pakicave kombëtare, kryesisht për ato greke në jug të vendit. Alia u kujtoi gazetarëve se ka dhe pakica shqiptare në Janinë dhe Çamëri, të drejta e të cilave nuk janë zbatuar dhe nga një shtet demokratik si Greqia. Ministria e Jashtme greke e cilësoi këtë si një provokacion.

Incidenti me priftin grek, Tiranë, 28 qershor 1993

Në vitet pas diktaturës ky mbahet mend dhe si fillimi i incidenteve të rënda me Greqinë. Prifti grek Kristostomu Maidonis u shpall persona “non grata” dhe u dëbua nga Shqipëria. Sipas autoriteteve shqiptare, shkak ishte propaganda antikombëtare që bëri ky prift në Gjirokastrë, duke shpërndarë në kishat ortodokse shqiptare harta të Vorio-Epirit, ku Jugu i Republikës së Shqipërisë paraqitej si Greqi. Athina reagoi ashpër duke akuzuar direkt Presidentin Berisha për këtë incident.

Plani i Miçotaqisit, Athinë, 14 korrik 1993

Kryeministri grek, Kostandin Miçotaqis, paraqet një plan për jugun e Shqipërisë të përbërë nga 6 pika. Plani ishte hartuar nga këshilltari i tij, Nikolas Gejxh. Në dokument kërkohej që Shqipëria të përmbushte të drejtat e grekëve etnikë me banim në Shqipëri, të pranonte rikthimin pa kushte të priftit, të hapte shkolla greke në Shqipëri edhe jo vetëm në zonën minoritare, të regjistronte popullsinë si Epiri, të merrte të njëjtin status që do të merrte Kosova.

Projektkushtetuta, Tiranë 1994

Një nen i Projektkushtetutës së propozuar në vitin 1994 u bë shkak që marrëdhëniet mes Tiranës dhe Athinës të ftoheshin më tepër. Projektkushtetuta përjashtonte mundësinë e zgjedhjes në krye të kishës shqiptare të një peshkopi, i cili nuk kishte nënshtetësinë shqiptare. Kjo gjë nuk u

pëlqye nga kisha greke që kishte emëruar në Shqipëri kryepeshkopin Anastas Janullatos, i cili nuk kishte nënshtetësinë shqiptare. Kjo bëri që Tirana të merrte shumë kritika nga fqinjët.

Masakra e Peshkëpisë, Gjirokastrë, 10 prill 1994

Më 10 prill, në orën 02:40 një komando greke prej 8 personash me uniforma të ushtrisë greke hynë në territorin shqiptar, në afërsi të fshatit Peshkëpi pranë një reparti ushtarak. Komandoja vret në befasi ushtarin Arsen Gjini, kapitenin Fatmir Shehu dhe plagos tre shqiptarë. “Këto i keni për Vorio Epirin”, kanë thirrur ndërsa gjuanin. Gazeta “Elefterotipia” publikon lajmin se vrasja është marrë përsipër nga grupi terrorist “MAVI” (Fronti për Çlirimin e Epirit”. Po ashtu gazeta shkruan se ky grup financohet nga Nikolas Gejxh.

Greqia bllokoi 35 milionë eku, qershor 1994

Maskara e 10 prillit solli dhe reagimin e shtetit shqiptar. Me anë të një note proteste, qeveria kërkoi gjetjen e autorëve. Ndërkohë u bënë akuza dhe ndaj zyrtarëve të shtetit grek. Por përgjigjja e Athinës këtë herë ishte më pak diplomatike. Ajo ndërpreu dhënien e fondit prej 35 milionë eku që Bashkimi Evropian i kish akorduar për Shqipërinë. Ky ishte një rast tjetër ku incidentet pasoheshin nga kriza dhe incidente të tjerë.

Berisha dhe incidenti i Bostonit, 17 shtator 1994

Vizita e parë e Presidentit Berisha në SHBA u pasua me një incident për çështjen e Vorio Epirit. Rektori i Universitetit të Bostonit i ofroi Berishës një medalje në shenjë mirënjohjeje, por me kusht që të mbante një fjalim, ku të premtonte hapjen e shkollave për minoritetin grek. Berisha nuk pranoi dhe rektori i universitetit nuk i jep dhuratën në shenjë proteste për

diskriminimin që i bëhej minoritetit grek në Shqipërinë e Jugut. Greqia e shfrytëzoi këtë gjë në raportet e saj për Shqipërinë.

Berisha-Gejxh, Boston, 19 shtator 1994

Edhe këtë herë incidenti mes Presidentit Berisha dhe një prej ideatorëve të lëvizjes së Vorio Epirit u zhvillua në SHBA. Berisha dhe Gejxh ndodheshin në një pritje zyrtare, ku pas fjalës së Berishës, Gejxh hodhi poshtë të gjitha arritjet demokratike që përmendi Presidenti. Gejxh nuk harroi të përmendë dhe respektimin e të drejtave të minoritetit. Por Presidenti ngrihet sërish dhe flet për numrin e studentëve minoritarë dhe shkollat që janë hapur nga qeveria.

Arrestimi i të pestëve, shtator 1994

Arrestimi i pesë krerëve të njohur të organizatës minoritare “Omonia” acaroi më tepër marrëdhëniet greko-shqiptare. Akuza që u ngrit ndaj tyre ishte për spiunazh në favor të Greqisë. Për këtë çështje ndërhyri dhe Departamenti Amerikan i Shtetit, ku kritikoi ashpër qëndrimin e Shqipërisë ndaj çështjes minoritare. Gjyqi që u bë ndaj tyre bëri që marrëdhëniet mes Greqisë, Kishës Ortodokse dhe Shqipërisë të njihnin dhe periudhat më të acarta. Pas shumë presionesh të ndërkombëtarëve, Gjykata Kushtetuese i liroi ata në vitin 1995.

Anulimi i Trojkës Evropiane, Athinë, dhjetor 1994

Departamenti Amerikan i Shtetit nuk kish arritur ta bindte qeverinë shqiptare për lirimin e pesë të akuzuarave për spiunazh. Atëherë Këshilli i Evropës vendosi të caktojë një grup pune për të shmangur përkeqësimin e situatës mes Greqisë dhe Shqipërisë. Pas takimit me palën greke në Athinë, shteti helen nuk lejoi që Evropa të hynte në bisedime me palën shqiptare për këtë çështje.

Operacionet fshesa, 1995

Pas viteve 1990, në Greqi emigruan rreth 400 mijë emigrantë ku pjesa më e madhe është pa leje qëndrimi. Marrëdhëniet mes Tiranës dhe Athinës zyrtare kanë bërë që meritë diplomatike zbrazen te këta mijëra qytetarë shqiptarë. Operacionet fshesa janë arrestime në masë të policisë greke disa herë në dhjetëra mijëra dhe kthimi i tyre në Shqipëri. Në vitet '94-'95 pati rreth 4 operacione të tilla ku shqiptarët trajtoheshin në kushte çnjerëzore.

Vrasja e tre ushtarëve grekë, 1995

Një post kufitare grek ndalon në maj të vitit '95 një grup shqiptarësh që kalonin kufirin, mes tyre dhe një çift nga qyteti i Shkodrës. Ushtarët grekë përdhunojnë në grup para syve të shqiptarit, gruan e tij dhe tallen me të. Tre ditë më pas, i riu shkodran shkon te posta i armatosur dhe vret tre prej ushtarëve. Mediat greke e pasqyruan aktin e shkodranit si terrorist, ndërkohë që dy ditë më pas policia arrestoi rreth 8 mijë shqiptarë dhe i nisi drejt kufirit të Kakavijës.

Deklarata Panhelenike, SHBA, qershor 1995

Kongresi i 29-të i Organizatës Panhelenike të Shteteve të Bashkuara, Kanadasë dhe Australisë i kushtoi një rëndësi të veçantë çështjes së Vorio Epirit. Në deklaratën e këtij kongresi organizata shprehej se, “qeveria shqiptare duhet të ndalonte diferencimin që kish filluar në dëm të shtetasve grekë autoktonë”. Gjithashtu deklarata i kërkonte SHBA-së të ndërhynte për të zgjidhur situatën me Shqipërinë.

(Devam edecek)

ARNAVUTLUK'TA KOMÜNİZM SONRASI DİNLERİN YAYILMASI VE GELİŞMESİ

11.Bölüm

3- Protestanlık ve Protestan Cemaatleri

İlk Protestan misyonerlerin Arnavut topraklarına 1800'li yıllarda geldiği söylenmektedir ve bazı Arnavut aydınları bile bu mezhebi ciddi alıp onun üzerinde düşünüp, fikir beyan etmişlerdir¹. Fakat mutlak manada Protestan cemaatlerin ve Protestan misyonerlerin Arnavutluk'a 1990 yılların başlarına tekabül etmektedir.

Peki, Protestanlık nedir? Arnavutluk'ta faaliyet gösteren Protestan mezhepleri nelerdir? Bunların misyonerlik anlayışları nelerdir ve Arnavutluk'ta ne kadar faaliyet göstermektedirler?

Protestanlık, Ortodoks ve Katolik kiliselerin dışındaki birçok grup ve oluşumu içeren geniş bir Hıristiyan mezhebini ifade etmektedir².

1529 yılında "dini azınlıkların, çoğunluğun kararı ile ezilme olayına" karşı çıkanlara ve onları savunulara Protestan adı verilmiştir. Protestanlık, batı kilisesini uzuvları ve başı içinde derin bir reform hareketidir³. Bu hareketin başını bildiğimiz gibi de Martin Luther çekmiştir. Zamanın geçmesiyle bu mezheb de kollara ayrılmıştır ki bunları daha aşağıda ele alacağız. Protestan mezhebinin diğer önemli bir özelliği de Papalığı ve papayı bir otorite olarak tanımamalarıdır, merkez kilisedir ve bunun için bunların diğer bir adı da "İncil Kilisesi"dir⁴.

Protestan kilisesi ve Protestan misyonerlerin ilk Arnavut topraklarına gelişi 18 Ekim 1873 yılında olmuştur⁵. Berd, Xhen ve Mr. Marsh Manastır şehrine yerleşip misyonerlik faaliyetlerine başlamışlardır. Sonra da bu faaliyetler Korça şehrine intikal etmiştir. Arnavutlardan Gjerasim Qiriazı diye birisi bu hareketi benimseyip misyonerlik faaliyetlerine başlamıştır. 23 Ekim 1891 yılında kardeşi Sevasti Qiriazı ile bir okul açmış ve 14 Kasım 1892 "Vellazeria Ungjillore" (İncil Kardeşliği) adında bir organizasyonu kurmuşlardır⁶.

Arnavutluk'ta, bunlar 1990 yılların başında gelmişler ve çok sıkı bir misyonerlik faaliyeti başlamışlardır. Protestan cemaatlerinden Arnavutluk'ta faaliyet gösteren bütün cemaatler daha çok büyük şehirlerde misyonerliklerini sürdürmektedirler. Tiran, Durres, Fier, Vlora, Pogradec, Lezha, Lushnja gibi şehirler Protestan cemaatlerden devamlı faaliyet yerleri olarak tercih ediliyor. Konuştuğum bir Baptist cemaatine mensup birisinin sadece Tiran'da 50 den fazla faaliyet gösteren kilise vardır ve bunların büyük bir kısmı ev kilisesidir.

Arnavut hükümeti, Protestan kilise ve misyonerleri, din faaliyetleri olarak resmi bir izin vermemiştir ama bunların misyonunu bilir ve bunlara göz yummaktadır. Tanıdığım Mormon cemaatine mensup Piu ve Elder misyonerleri de bunu kendileri söylediler.

Arnavutluk kültür başkanının verdiği resmi rapora göre, çoğunluğunu Protestan cemaatlerin oluşturduğu, Arnavutluk'ta 180 dini faaliyet gösteren

¹ Basha, Ali, *Neper Gjurmet e Islâmit*, s, 311

² Diyanet İşleri Başkanlığı, a.g.e, s, 121

³ Aydın, Mehmet, *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, Damla Ofset A. Ş, Konya 2005, s,625

⁴ Kahraman, Ahmet, *Dinler ve Misyonerler*, Ensar Neşriyat A.Ş, İstanbul 2006, s,83

⁵

http://sq.wikipedia.org/wiki/Besimet_Fetare#Besimet_fetare_pas_vitit_1990

⁶

http://sq.wikipedia.org/wiki/Besimet_Fetare#Besimet_fetare_pas_vitit_1990

organizasyonlar vardır⁷. Ama bu rakam normal, resmi rapordan çok daha fazladır çünkü bunlar resmi olmadıkları için bir yere yazdırılmıyor, kayıtlı olmuyorlar.

Protestan cemaatleri ve tüm şehirlere dağılmış bir vaziyettedir ve kendi aralarında, cemaat içerisinde artık bir mekanizma, sistem kurmuş o sisteme göre hareket eder, faaliyet gösterirler. Göze çarpan başka bir şey de her kilisenin ayrı adı, ayın günü, ayın saatinin olmasıdır.

Genellikle bu cemaatlerle çalışan Arnavut vatandaşları vardır. Bunların çoğu Amerika'ya eğitim için giden gençlerdir. Hayatın her kesiminde kesimleri vardır asker, avukat, doktor, mühendis gibi.

Misyonerlik faaliyetlerinde çoğunlukla gençler üzerinde yoğunlaşmaktadırlar dolayısıyla misyonerlerin büyük kısmı gençlerden oluşmaktadır, çoğunluk henüz fakülteyi bitirmiş insanlardır. Misyonerliklerini iki önemli şekilde yaparlar: bir kısmı yollarda dolaşarak insanlarla tek tek ilgilenerik dinini anlatarak, onlarla dostluk kurarak, onları kiliseye, ayinlere davet ederler. Diğer ikinci bir yol da çeşitli kurslar düzenleyerek gençleri çekerler. İngilizce, resim, gitar gibi kurslarla gençleri çekerler ve kız unsurunun bulunduğu çeşitli organizasyon, piknik, konser, gezi yaparlar ve sonunda gençler kendilerini Protestan bulur.

Burada, "Göze Görünmeyen Kilise"⁸, yani inkültürasyonu, Arnavut gencin değerlerini yok etmeye çalışarak kendi yaşayışlarını daha kolay kabul ettirmeye çalışırlar. Gençlerle mümkün olduğu kadar fazla zaman geçirmeye özen gösterirler ki onu her zaman gözlerin önünde tutarak normal düşünmesine izin

7

<http://www.tanmarket.com/php/modules.php?name=News&file=article&sid=1146>

⁸ Öztürk, Müjdat, *İsa'nın Hain Çocukları*, İlgı yayınları, İstanbul 2006, s. 54

vermemek için. Gündüz pikniğe, plaja götürerek akşam da grup olarak beraber yürümeye kahve içmeye davet ederler. Böyle olunca da genç kendini onlardan birisi gibi hissetmeye başlar. Yazın kurs veya kamplar, devamlı dergi, broşür, gazete dağıtırlar, organizasyon, yürüyüşler yaparlar. Kilise evleri sadece kilise olarak değil, toplanma merkezi, eğlendirici merkez olarak kullanıyorlar ki gençler orayı sadece kilise olarak değil, her şey olarak algılamasını hedefliyorlar. Sevgi motifini en ön plana her zaman çıkartmaya çalışıyorlar. İnsanlara her zaman sevgi ile yaklaşmasını gerektiğini söyleyerek insanları çekerler. Maddi, finans bağları çok güçlü ve bunu devamlı olarak kullanırlar.

a. Yehova Şahitleri

Charles Taze Russel (1852–1916) tarafından XIX. Yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulan, Mesihî anlayış üzerine temellenen Yehova şahitliği, İsa'nın ikinci gelişinin gerçekleştiği felsefesini savunmaktadır⁹.

Yehova şahitleri, İşıya kitabında geçen: "ben Yahova'yım, ismim odur..." ve başka bir yerde de "...siz şahitlerim ve seçtiğim kulumsunuz, ta ki bilip bana inanasınız ve benim O olduğumu inanasınız" ifadesinden kendilerin tanrı Yahova'nın gerçek ve biricik şahitleri olduğunu iddia etmekte ve bekledikleri **Tanrısal Krallığın** müjdeleyiciliğini yapmaktadırlar¹⁰.

Yehova şahitleri, doktrin olarak bedbin bir dünya görüşüne sahiptir. Çünkü bunlara göre dünyaya şeytan sahiptir. Bizzat dinler bile şeytanidir. Dünyanın sonu yakındır. Dünya savaşlar ve felaketlerle doludur. Sadece Yehova şahitleri, yer-yüzünde mutlu

⁹ Günay, Nasuh, *Günümüz Türkiye'sinde Misyonerlik Faaliyetleri*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2005, s. 26

¹⁰ Diyanet İşleri Başkanlığı, a.g.e, s. 411

yaşayacaklardır. İsa, hiçbir zaman Allahın oğlu değildir. İsa, manevi bir yaratıktır. Onlara göre Teslis, şeytan icadıdır.

Dünyanın en fanatik dini cemaatlerinden birisi olan Yehova şahitleri, genelde yarım günlük çalışırlar ve geri kalan zamanlarını, Yehova şahitliği yaparak geçirirler. Her Yehova şahidinin ayda yüz saatini Yehova şahitliğine ayırması gerekir¹¹.

Genelde propagandaları kötümser, retçi çok radikaldir. Diğer dinleri kötüyerek, kıyametin yakınlığından bahsederek, millî şeyleri kabul etmeyerek gibi şeylerle insanlarda bir pesimizm (kötümserlik) havası yaratırlar. İnsanlardaki mali imkânsızlıklar, geçim sıkıntıları, işsizlik, ailevi huzursuzluklar ve kimlik belirsizlikleri kullanarak insanları etkilemeye çalışmaktadırlar¹².

Diğer dini cemaatler gibi Yehova şahitleri de Arnavutluk'a 1990 yıllarından sonra gelmiştir. Genelde internetten onların kabullenmesine, onları öncü olarak alınması için propaganda yapıp yazılar yayınlıyorlardı¹³. Genelde yayınladıkları ve elden dağıttıkları broşürlerle insanları kazanmaya çalışıyorlar. Bazen birkaç bölge veya şehirlerde evlere giderek Yehova şahitliği hakkında misyonerlik yapmaya çalışıyorlar.

Ayinlerde ve özel günlerinde açık olmuyorlar, en azından medyadan uzak olmaya çalışırlar. Kendileri de medyanın diline düşmekten korkup, kendi misyonerlik faaliyetleri kendileri anlatmaya istiyorlar. Üniversitelerde mensupları vardır ve devamlı olarak, istikrarlı bir şekilde oradan saflarına insan katmak çabasındadırlar.

1995 yıllarında başarıları vardı ama günümüzde pek yaygın değiller. Bunun bir sebebi de retçi bir yapıya sahip olduklarından dolayı ve bu bağlamda Arnavutluk'ta bazı intihar gibi şeyler olmuştu ve neden olarak da Yehova şahitleri de gösterilmişti. Misyoner faaliyetleri, şahitlikleri yine devam etmektedir ama halkta başarıları yoktur ve bu cemaate karşı ilgi fazla yaygın değildir. Yine de, bu cemaatin Arnavutluk'ta açıktan, diğer cemaatler gibi faaliyet göstermediği bir gerçek olup fazla başarıları yoktur.

b. Mormonlar

Mormonlar ya da "Ahir Zaman Azizleri İsa Mesih kilisesi" 1830 yılında Amerika'da Joseph Smith tarafından kurulan bir Hıristiyan cemaatidir¹⁴. Mormonların temel doktrini ise, geçmişte kaybolduğu düşündükleri ilahi emirleri yeniden restore ederek güncelleştirmeye çalışmaktır¹⁵.

Aşağıda da göstereceğimiz gibi, Mormonluk bir Amerika dini'dir. Hatta 1831'de Joseph Smith'e va'd edilmiş toprak olarak Amerika'da Salt Lake City kabul ediliyor ve Mormonlar bunu inanmaktadırlar. Tarihi süreçle, birkaç olayın sonunda mormonluk amerikanın dışına çıkmaya başlamıştır¹⁶.

Hiyarşik, karmaşık bir rahiplik teşkilatı ile yönetirler. Topluluğun işleri dört temele dayanır. Kutsal kitap, Mormon kitabı, Öğreti ve Anlaşmalar, paha biçilmez İnci. Onlara göre Vahyi hala devam etmektedir. Mormon kitabının tanrı tarafından yazdırıldığı iddia edilmektedir¹⁷.

Mormon kilisesi, rahiplik otoritesi tarafından yönetilir ve kendisini İsa'nın

¹¹ Aydın, a.g.e, s, 817

¹² Kahraman, a.g.e, s, 149–150

¹³

<http://www.josh.org/translations/albanian/Albanian%20The%20Deceivers/9dece06.pdf>

¹⁴ Aydın, Mehmet, a.g.e, s, 518

¹⁵ Komisyon, *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2004, s, 222

¹⁶ Diyanet İşleri Başkanlığı, a.g.e, s, 424

¹⁷ Günay, Nasuh, a.g.e, s, 37

modeline uygun olarak düzenlediğine inanır. Bir alt komitesi, On İki Havari Konseyidir. Yetmişler Konseyi ve Yönetici Piskoposluk kurumları ile birlikte Genel Yetkililer diye anılırlar¹⁸.

Mormon kitabı ile ilgili, tanrının eski Amerika kavimleri ile ilişkilerin bir ışığı olduğuna inanmaktadırlar¹⁹. Mormon kitabının görevi ise, insanlar İncil’de anlamadıkları bir şey olursa, Mormon kitabında bunun açılımını bulabilirler. Bir nevi incilin açılımı gibidir.

Onların temel öğretisinde yine peygamber gelmektedir çünkü insanlık her zaman tanrının yolundan sapmak istemektedir. İncil’de iyi açılmamış ve anlaşılabilen bir şey varsa bunun doğru açılımı Mormon kitabındadır. Mormon kitabın hikâyesi ve ismi onlara göre şöyledir: Mormon kitabı Ezeli bir İncil konumundadır ve o zamanda peygamberlerden altın levhalara yazılmıştır. Bunlar da Mormon adında bir tarihçi-peygamber tarafından bulunmuş, derlenmiş ve Moron diye çocuğuna bırakmış. Bu da rüyada Joseph Smith’e olayı anlatır ve “İngilizce” kitabının yerini gösterir. Böylece Joseph Smith peygamber olur²⁰. Konuştuğum iki Mormon misyonerle, onların şimdiki peygamberleri Gordon B.Hinckley imiş ve 97 yaşındaymış.

Mormonların Arnavutluk’a gelişi 1992 yılında olmuştur. Devletten izin olmadığı için resmi bir kiliseleri yoktur. Genelde misyonerler henüz fakülteyi bitirmiş insanlardır ve misyonerliklerini yolda tanıştıkları insanlarla yaparlar. Tiran’da 4 bölgeye ayırmış her bölgenin kendi faaliyet, ayın gün ve saatleri vardır. Tiran, Durrës, Elbasan, Lushnja ve Vora’da olmak üzere Arnavutluk’un 5 şehrinde faaliyetleri vardır. Bütün

Arnavutluk’ta 9 tane kiliseleri vardır. Matbaaları olmadığı için broşür ve malzemeleri Almanya’dan alırlar, basıp Arnavutluk’a getirirler. Misyonerler ikişer yıl faaliyet yapmaktadırlar. Konuştuğum ikisiyle Arnavutçayı, Arnavut kültürünü, Arnavutların karakterini, Arnavutluk’un sorun ve problemlerini çok iyi biliyorlar ve arkaların hem siyasi manada hem de maddi manada çok güçlü olduğunu anlattılar.

Tiran sokaklarında Mormonlar

Mensupların sayısı yüzleri bulmaz ama her gün devamlı olarak misyonerlik faaliyetlerinde bulunuyorlar. İş sabah 8 başlar, evden çıkarlar ve akşam 6-7’ye kadar yolda karşılaştıkları insanlara sevimli bir şekilde yaklaşarak dostluk kurmaya çalışırlar. Asla tartışmaya, sert cevaplara karışmazlar ve insanları kiliselerine davet ederler. Gelecekte daha ciddi oluşum ve faaliyetlerde olacaklarına inanır ve bu yolda gelişmeye, ilerlemeye çalışmaktadırlar.

Tanıştıkları insanlara Mormon kitabını, Joseph Smith peygamberliği ile ilgili broşür, aile, uyuşturucu gibi şeylere karşı broşürler verirler ve düzenli olarak bu konular üzerinde toplantılar yaparak halkın ve insanların dikkatini çekmeye çalışırlar.

c. Adventistler

XIX. yüzyılda Amerika’da, William Miller (1782–1849) ve Ellen White (1827–1915) tarafından kurulan milenarist bir Protestan mezhebidir²¹.

¹⁸ Öztürk, Müjdat, a.g.e., s, 254

¹⁹ Libri i Mormonit, 2004 nga Intellectual Reserve inc., Germany 2005, s, 5

²⁰ Libri i Mormonit, a.g.e, s, 5

²¹ Aydın, a.g.e, s, 6

Genel anlamda Advent, yılbaşından evvelki dört haftadan altı haftaya kadar uyulan bir hazırlık dönemini ve Hıristiyan senesinin başlangıcını ifade etmektedir. Adventist ise İsa Mesih'in ikinci kez dünyaya gelişine harfiyen inanan ve bunu pek yakında vuku bulacağı beklentisini, ayırıcı bir inanç olarak kabul eden şahıs veya Hıristiyan gruplarına verilen addır²².

Adventistlerde de "Tanrısal Krallık" düşüncesi vardır ama diğer cemaatlere göre biraz farklıdır. Bu tanrısal krallık olarak tanımlanan 1000 yılın bitiminde İsrail sura üfleyecek ve kabirlerde uykuda olan bütün günahkârlar ve kâfirler diriltilmektedir. Mahkemeyi bizzat İsa Mesih yönetecek ve günahkârlar ateşle cezalandırılacaktır. "Ebedi Azabı" kabul etmeyen adventistlere göre tanrı, günahkârları ateşte yok edecektir ve inananlar mutlu olarak cennette yaşayacaklardır²³.

Adventistler, ruhun ölümsüzlüğüne inanır, öldükten sonra sadece doğruların dirileceğini kabul ederler, et yemez, kahve, çay, sigara ve alkol kullanmazlar²⁴.

Arnavutluk'ta da az sayıda Adventist bulunmaktadır ve bunların gelişinde yine diğer cemaatler gibi 1990 yılların başındadır. Misyonerlik faaliyetleri pek yaygın değildir. Genellikle sigara ve alkole karşı olduklarından dolayı belli bir destek bulmaktadırlar. Amerika menşeli olduklarından dolayı be sigara ve alkole karşı olduklarından dolayı özellikle genç ve bazı insanları etkileyebiliyorlar.

Özellikle büyük şehirlerde faaliyet göstermektedirler ve sayıları fazla değildir. Yani pek yayılma yapamamışlardır. Az sayıda kiliseleri vardır. Öbür kiliselerin aksine bunlar, kiliselerini merkezi yerlerin yakınında kurmaya çalışırlar.

d. Baptistler

Baptiz'in kökeni, XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Anglikan devlet kilisesine karşı puritanlık bir protesto hareketinde bulunmaktadır. Birlikte İncil okuma ve ilk dönem Hıristiyan cemaat yapısını yeniden inşa arayışları, XVII. yüzyılın başlarında Baptizmin kurulmasına sebep olmuştur²⁵.

Baptizm kelimesi Yunanca "suya daldırmak", "suya batırmak" yahut "yıkamak" anlamına gelen (baptein) kelimesinden gelmektedir. Baptist kelimesi ise, "Vaftizci" anlamındadır ve Latince "baptizare" kelimesinden türemiştir. "Baptizare" kelimesi, "vaftiz etmek" anlamına gelmektedir²⁶.

Ancak Arnavutluk'ta faaliyet gösteren baptistler Henry Yakob'a bağlı cemaatinden olmalarına rağmen Amerika'dan gelmektedirler. Bu cemaatin en önemli unsurlarından olan vaftiz "suya daldırma" metodunda yapılmaktadır²⁷.

Saranda Baptist Kilisesi

²² Öztürk, a.g.e, s, 250

²³ Diyanet İşleri Başkanlığı, a.g.e, s, 174

²⁴ Aydın, a.g.e, s, 6

²⁵ Öztürk, a.g.e, s, 247

²⁶ Özkan, Rafet, *Amerikan Evanjelicleri Baptistler*, İQ Kültür-Sanat Yayıncılık, Erzurum, 2005, s, 37

²⁷ Diyanet İşleri Başkanlığı, a.g.e, s, 162

Baptistlerin en temel ibadetlerinden birisi ve en önemlisi vaftizdir. Baptistler, bütün insanlarla İncili tebliğ etmek istemektedirler. İmana gelenler ise vaftizde “Baba”, “Oğul” ve “Kutsal Ruh”un adını kabul etmektedir. Çünkü inanç ve vaftiz Baptistler nezdinde Hıristiyan cemaati ve birlik için bir kapıdır. İnançsızlar, Baptist cemaatine kabul edilmemektedir. Baptizm’in ana düşüncesi doğrultusunda vaftiz edilmeyenler inanıyor olsa bile cemaate alınmamaktadırlar²⁸.

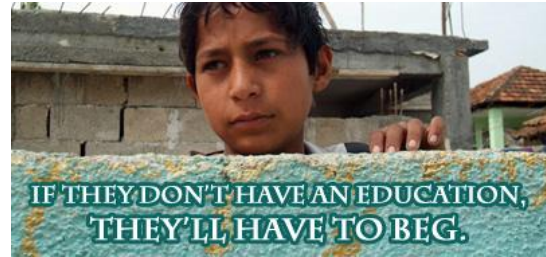
Arnavutluk’a baptistlerin gelişi 1990 yıllarından sonra olmuştur. Önemli şehirlerde faaliyet göstermektedirler. Genellikle kilise personeli Arnavutlardan, Amerika’da eğitim görmüş Arnavutlardan ve kilise “başı” Amerikan veya Amerika’da baptizm hakkında öğrenmiş insanlardan olmaktadır. Kilise başı yoktur ve kilise, “kilise Konsili”nden yönetilmektedir ama dominant olan, başını çeken, herkes tarafından sözü dinlenen mutlaka birisi vardır. Tüm Arnavutluk’ta sayıların ancak yüzü bulabilmektedir. Genellikle gençlerden oluşan bir cemaattir. Tiran’da şimdilik iki kiliseleri bulunmaktadır. Memur, avukat, doktor, askeri tabakalardan da mensupları vardır ama çoğunluğunu gençler oluşturmaktadır. Daha çok kadın vardır.

Ev kiliseleri vardır. Ayinler, haftanın çeşitli günlerinde yapılır ama çoğunluk olarak cumartesi günlerinde yapılmaktadır. Kilisede sıcak bir hava yaratılmaya çalışılıyor, hele yeni gelenlere karşı çok sıcak, mütebessim bir hava vardır. Ayinin başında piyano ve gitarla ilahiler söylenir. Ayinde, kutsal kitaptan parçalar okunup herkes isterse kendi tecrübelerini anlatır. Her hafta, ayinden önce küçük, sembolik bir bağışta bulunurlar ama aylık daha büyük bir miktar bağışlarlar kiliseye.

Arnavutluk’ta, baptist kilisesi Tiran, Durres, Tropoje ve Lushnje şehrinin bir köyünde kilisesiyle, misyoneriyle faaliyet göstermektedir.

Arnavutluk’taki misyonerlik faaliyetlerinden arasında dinlerini temizleme ve saf Hıristiyan inancını yerleştirmek vardır. Bunun için internet üzerinden yaptıkları misyonerlik faaliyetlerindeki kendi web sayfalarında Katolikliğe karşı eleştiriler bulmak mümkündür²⁹.

Kilise mensuplarıyla ve mensuplar kendi aralarıyla çok bağlıdırlar. Birbirini çok hatırlarlar ve mümkün olunca birbiriyle fazla zaman geçirmeye çalışırlar. Mensupların çoğu gençlerden oluştuğu için devamlı piknik, gezi, çeşitli oyun ve organizasyonlar yapılmaktadır. Yeni ayinlere katılan kişilerle herkes ilgilenir ve ona yaklaştırmaya çalışırlar, devamlı organizasyonlarına davet ederler, ayin gününde haber gönderir mümkün olunca her mensup kendisiyle birer arkadaşı getirmeye çalışır. Bir yayın organları yoktur ama çeşitli broşür yayınlamaya ve mensuplarına dağıtmaya çalışırlar. İnternet üzerinden de faaliyetleri vardır ve bu alanda günden güne daha büyük bir çaba içerisinde olmaktadır.

Arnavutluk’taki Müslüman Çingenerler üzerinde çalışan Adventistlerin yardım çağrılarında birisi: “Eğer onlar bir eğitim almazsa dilenmek zorunda kalacaklar”

²⁸ Özkan, a.g.e, s. 95

²⁹ <http://www.kbbdurres.com/shqip/baptistet.html>

Arnavutluk'tan yükselen ığlık!..

Ekrem Kızıltaş

İHH İnsani Yardım Vakfı, geçtiğimiz haftanın sonunda İstanbul Cevahir Otel'de, iki gün süren, "Balkanlarda Gelecek Tasavvuru" isimli bir Balkan Sempozyumu düzenledi.

Bağcılar Belediyesi tarafından düzenlenen Uluslararası Aliya İzzetbegoviç Sempozyumu'nun ardından bu sempozyumun da yapılmış olması hoş bir tesadüf. Ya da belki tevafuk.

'Balkan' kelime olarak 'sık ormanlı sıradağ' manasına geliyor. Balkan ülkelerinin Osmanlı'dan ayrılışı da; siyasi literatüre, 'aynı coğrafî bölgenin birden çok devlete bölünmesi hali' anlamına gelen 'Balkanizasyon' terimini hediye etmiş.

Arnavut asıllı Makedonyalı bir siyasetçinin, yıllar önce kendisini ziyaretimizde söylediği gibi: "Balkanlar, Osmanlı'ya kadar kavga ve kıyımların yaşandığı bir bölgeydi. Osmanlı hakimiyetinde asırlarca huzur ve istikrar içinde yaşadık. Osmanlı'nın çekilmesi, bölgeyi tekrar eski haline döndürdü; yani Balkanizasyon başladı..."

Balkanlarda 1990 sonrasında başlayan ve halen devam etmekte olan gelişmeler, bölgenin coğrafyasını ve siyasi yapısını ciddi şekilde değiştirmenin yanında, sosyal yapı üzerinde de hatırı sayılır değişiklikler yaşanmasına sebep oldu.

Dünün Yugoslavya'sı bugün Sırbistan, Karadaę, Hırvatistan, Slovenya, Bosna-Hersek, Makedonya, Kosova şeklinde parçalara ayrılmış durumda, sözgelimi.

Bu parçalanma, bazen kolayca ama bazen de sancılı süreçler sonunda yaşandı ve bazı yerlerdeki sıkıntılar da, halen sürüyor. Bu gidişle de, en azından siyasal ve sosyal açıdan, epeyce sürecek gibi gözüküyor.

Balkanlardaki deęişiklikler sadece eski Yugoslavya'da olup bitenlerden ibaret değil tabii.

Bölgedeki diğer ülkelerde de, değişiklikler yaşandı ve daha dün Demir Perde'nin

vazgeçilmezleri arasında yer alan bazı bölge ülkeleri şu anda AB üyesi ve dahası, içlerinde NATO'ya girenler bile var.

Özellikle din konusunda aşırı baskıların uygulandığı bazı ülkelerde ise dini hayat yeniden canlanıyor.

Dini hayatın yeniden canlanması, biz Müslümanları da yakından ilgilendiren bir konu; çünkü Balkanlarda yaşayan çok sayıda Müslüman kardeşimiz var.

Az sayıda Müslümanın yaşadığı bazı ülkelerin yanında, Bosna Hersek, Kosova ve tabii ki Arnavutluk, Müslüman sayısının diğer dinlere mensup olanlardan fazla olduğu ülkeler.

Ve bu ülkelerde, özellikle de Arnavutluk'taki Müslümanların hali, başka ülkelerde bulunan Din kardeşlerinin kendileri ile yakinen ilgilenmesini gerektirir bir durumda. Bu ilgilenme işinde, ağırlığın Türkiye'ye, Türkiye'deki Müslümanlara düştüğünü, söylemeye bile gerek yok.

Arnavutluk, 4.3 milyonluk bir ülke. Nüfusunun yüzde 70'i Müslüman. Kalan yüzde 30'un 20'si Ortodoks ve 10'u da Katolik.

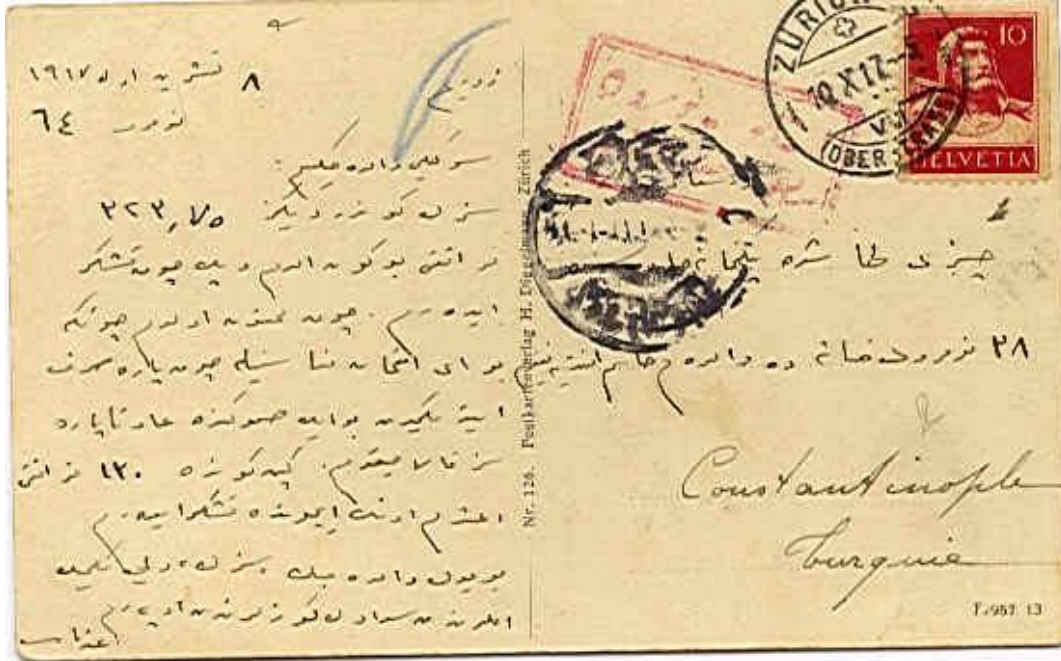
İHH tarafından düzenlenen sempozyumda dağıtılan, Müslüman Arnavut tarihçi Olsi Jazexhi tarafından hazırlanmış, 'Arnavutluk'ta 2008 Yazı' isimli 12 sahifelik küçük broşür, tam bir imdat çığlığı gibi.

Arnavutluk'ta, Hıristiyanların misyonerlerin oldukça yaygın ve yoğun bir çalışma içinde oldukları ve ardında büyük bir maddi güç olduğu anlaşılan bu çalışmaların, vaktiyle Komünist yönetimce dini duyguları zaten iyice zayıflatılmış Müslümanları da hedef aldığı belirtiliyor broşürde ve can yakıcı örnekler veriliyor.

Örneklerin neler olduğu, buna karşı faaliyet göstermesi gereken kurumların ne yaptığı ya da yapmadığı gibisinden detaylar, oldukça uzun. Ama anlaşılan şu: Diğer birçok ülkede bulunan Müslümanlar gibi ama belki onlardan da çok, Arnavutluk Müslümanları, hem de acil olarak, ilgi bekliyor...

İlginin başlangıcı da öncelikle bilgi edinmekten geçiyor: Gidip yerinde görerek ya da araştırarak...

Yapılması gereken çok şey var ve bunlar aslında pek de zor değil!..

10 Ekim 1917 tarihinde Zürich'ten İstanbul'a gönderilmiş bir kartpostal. İstanbul 'Constantinople' olarak anılmış

www.muslimanarnavutluk.com

"Müslüman Arnavutluk'un Haftalık Bülteni Muştı" hiçbir ticari gaye gütmeyen ve sadece elektronik ortamda yayımlanır. Yayımlanan yazıların müellifleri tarafından saklı tutulan hakları dikkate alınmak kaydıyla yazı ve sair materyal iktibas edilebilir.